

מראי מקומות- בבא קמא ס"ב

לטעון כן. אולם הש"ך כ' דז"א, דמה שאמר המפקיד של כסף הוא, היינו רק כדי שתקבל עליה לשומרה (דאולי לא תסכים לקבל שמירה על עצמה אם ידעה דשל זהב הוא), אבל הי' לה לחשוב דאולי באמת של זהב הי', וכיון דמ"מ יכולה לומר נטירותא דכספא קבילי עלי, ה"ה היכא דלא אמר לה כלום שהיא תהי' יכולה לטעון כן.

(ה) **עשו תקנת נגזל באשו- כ' הראב"ד**, דדוקא על הטמון (לר"י) אמרי' דתקנו תקנת נגזל באשו, אבל בגלוי, אי טעין המבעיר טענת ברי, משתבע ומפטר, משום דלאו גזלן גמור הוא, דאי לא תימא הכי, לימרוה למלתא בגלוי ולדברי הכל, וכש"כ בטמון לר"י, אלא ש"מ כדאמרי'. אולם הרשב"א חולק עליו, וס"ל דכש"כ הוא להיפוך, דאם האמינוהו להניזק בשבועה בטמון, שאין ברי של הניזק טוב כ"כ חזק, שבוטח בעצמו לומר כן ושאין חבירו יודע כן, כש"כ היכא שהוא בגלוי, והברי של הניזק טוב יותר, שיהי' נאמן בשבועה. אולם לכ"ע עכ"פ מבואר מהגמ' דבאש אי"צ הניזק להביא ראי', והשאלה הוא רק בגלוי מי נשבע, המזיק או הניזק. והק' התוס' ר' פרץ, הא לעיל (מו.) אמרי' דאפי' ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אמרי' המע"ה, ומ"ש שם דלא עבדי' תקנת הניזק. ותי' דהתם היינו בנזקי ממונו, ולא שייכא תקנת נגזל אלא בנזקי גופו, דומיא דנגזל, ואש נמי נזקו גופו הוא, דאשו משום חציו

[אולם עדיין ק"ק, דלפי הראב"ד דבגלוי אין עושין תקנת הנגזל, א"כ מהכ"ת דצריך המזיק לישבע וליפטר, לימא דאינו יודע וליפטר מספק, וצ"ע].

(ו) **אליבא דמאן דדאין דינא דגרמי, עשו תקנת נגזל במוסר, וכו'-** מבואר מהסוגיא דמאן דדאין דינא דגרמי ס"ל דמוסר חייב במה שהזיק. וע' באחיעזר (י"ח, ב') שהביא קו' העולם, דלכאו' הרי המוסר מורידין ואין מעלין והוי כרודף, וכשם שברודף אמרי' דחל עליו דין קלב"מ ופטור על מה שהזיק, כן במוסר צריך להיות הדין כן. ותי' ע"פ דבריו שם, דאין החיוב מיתה עצמו הוא הפוטר מן הממון בקלב"מ, אלא חומר

(א) **ומודה ר"י לחכמים במשאל מקום לחבירו וכו', שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד- ע' בשו"ע** (חו"מ תי"ח, י"ד) שהביא דין זה, דהיכא דהטמין המגדיש כלים בתוכו, דפטור המדליק על הכלים. והעיר המנחת חינוך (נ"ו, ט') דלכאו' דין זה הוא נאמר רק לשי' ר' יהודה, אבל לפי מה דקיי"ל כרבנן, הרי לעולם פטור על טמון, וא"כ פשוט דפטור, ולמה צריך לומר דאף בכה"ג פטור. והביא מש"כ הסמ"ע (שם, י"ז), דלא תימא כיון דנתן ראובן רשות לשמעון להגדיש בחצירו, א"כ הו"ל כאילו קיבל שמירתו עליו, ויהי' חייב אף על טמון, קמ"ל. והמנ"ח תי' דכיון דשואל לו מקום להגדיש, א"כ באמת הו"ל הדליק ברשות חבירו, וא"כ לכאו' יהי' צריך לשלם על הטמון, קמ"ל דכיון דלא השאיל לו המקום להניח שם כלים, לכן פטור על הכלים שנתן בה.

(ב) **להגדיש חיטין והגדיש שעורין... שאינו משלם אלא דמי שעורין- ק',** הא לכאו' דין זה פשוט הוא, האם ס"ד דמשום דקיבל ע"ע חיטין שישלם דמי חיטין אף דלא הזיק אלא שעורין. וע' בשטמ"ק בשם ר' יהונתן שכ' שהציור הוא דהגדיש שעורין וטמן בתוכן כלים, וה"א דכיון דקיבל ע"ע דמי חיטין, א"כ לכה"פ יהי' צריך לשלם דמי הכלים ששוויין עד חיטין, קמ"ל דכיון דלא הגדיש אלא שעורין, מה דהי' שם כלים אינו כלום, שהרי טמון באש פטור.

(ג) **חטין וחיפן בשעורין- ביאר השטמ"ק בשם תור"פ,** דאף דלכאו' החטין טמון הוא, ולכן צריך להיות פטור עלי', מ"מ צריך לשלם דמי שעורין כדלעיל, דרואין מקום הכלים כאילו מלא תבואה, ולכן יש לחייבו לשלם עכ"פ דמי שעורין.

(ד) **דאמרה לי' נטירותא דכספא קבילי עלי, וכו'- ע' בש"ך** (חו"מ ע"ב, מ') שהביא מש"כ היש"ש (ל"ד) דרק משום שאמר לה של כסף הוא, משום הכי אינה חייבת אלא בשל כסף, אבל היכא דלא אמר לה כלום, אינה יכולה

כאן מבואר דלא כאלו המהלכים. וע' בחי' ר' מאיר שמחה (סא): דתמה על דברי התוס', וכ' לדחות דציוור דבטיש היינו באופן גרמי, אבל ודאי אם הי' מזיק גמור, לא יהי' שום חילוק אם דרכו להניח שם כלים אלו או לא. וע"ע בקובץ ביאורים (מ') שכ' לחלק באו"א, דהיכא שהוא מזיק כללי, ותמיד הוא מוכן להזיק, א"כ חייב אפי' היכא שלא הי' יודע דדבר זה יהי' ניזוק. אבל לענין אש, דבפעם זה יבער את הגדיש (וכן הא דהכא, דבטש בכספסתא דחבריי), שלא הזיק אלא פעם זה בלבד, בזה לא אמרי' דחייב א"כ הי' לו לאסיק אדעת' שיהי' דבר זה ניזוק.

(ט) מה בין גזלן לחמסן- הק' הפני יהושע, מה ענין זה לסוגיין. ותי' דכיון דאמרי' דעשו תקנת נגזל באשו, וגם צידד הגמ' דעושיין תקנת נגזל במוסר, ואף דבגמ' בשבועות מבואר רק דעושיין תקנה לנגזל, וא"כ הי' משמע דאולי הכל נכלל בשם "גזלן", ולכן שאל מה בין גזלן לחמסן. והשיב דחמסן היינו מי שיהיב דמי, וכל השאר נקרא גזלן.

(י) ר' יהודה אומר בנר חנוכה פטור- כ' הריטב"א (שבת כא:), דאף דכ' רש"י שם דמניחין נר חנוכה מבפנים סמוך לרה"ר, אין כוונתו לאפוקי בחוץ ממש, דמנהגם הי' להדליק בחוץ ממש, וכמבואר במתני' דכאן, דבגמל עובר ברה"ר פטור בנר חנוכה, משום דבמצוה קא עסיק. וע"ע בתוס' הרא"ש שם שכ' דאין ראי' מכאן דצריך להניח המנורה על פתח החצר (ולא על פתח הבית להחצר), די"ל דמיירי כאן שהבית פתוח לרה"ר, ושלא הי' חצר לפניו.

מרוכה

(יא) אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל, וכו'- פרש"י, משום דכתיב וגונב מבית האיש, ולא מבית הגנב. וביאר בתוס' רעק"א (נ"ו) דכיון דמחזיק הגנב הדבר בתורת גניבה, לא הוי הדבר ברשות בעלים, ומה"ט אינו יכול להקדישו, ומשום הכי לא מקרי מבית האיש, אבל גונב מבית שומר שפיר מקרי מבית האיש, כיון דהדבר ברשות הבעלים להקדישו ולמוכרו (ומה דאין החפץ נחשב ברשות

העבירה הוא הפוטר, וא"כ, היכא דעושה כן ע"י גרמא, אף דחייב מיתה משום מה שגורם, מ"מ אין לזה דין קלב"מ, וע"ע מש"כ ליישב בזה.

(ז) עשו תקנת נגזל במסור או לא- ע' בתוס' לעיל (נד. ד"ה חמור), שהביא ראי' מכאן דמה שדאין דינא דגרמי הוא מדרבנן, דאם הוא מדאורייתא, א"כ מהו שאלת הגמ', למה לא נעשה תקנת הניזק במסור כמו שעושיין תקנה לנגזל. אולם ע' הש"ך (חור"מ שפ"ו, א') שהביא מהמהרש"ל לדחות ראי' זו, דאפי' את"ל דאורייתא הוא, מ"מ מיבעיא לי', דלמא לא עבדי רבנן תקנתא אלא במזיק בגוף הממון, ולא בגרמי. אולם כ' הש"ך "אבל אין נראה כן, דאי דאורייתא, מה לי גוף הדבר מה לי גרמי". וע"ע בקהלות יעקב (ל"ה, ב') שכ' דלכאו' מבואר מסוגיין דדינא דגרמי הוא דין אדם המזיק, ע"פ הא דכ' תור"פ הנ"ל, דבממון המזיק לא עשו תקנת נגזל, ואם גרמי נחשב לממונו המזיק, א"כ מה שייך שיעשו תקנת נגזל. ובתור"ד כ' דשאלת הגמ' הוא משום דהוי דיבורא בלא מעשה, ולפ"ז מיושב למה שואלין במסור, אף לשי' הרמב"ן דדינא דגרמי הוא מה"ת. עוד כ' לבאר ספק הגמ', דלעולם גרמי הוי כממונו המזיק, אלא דבאש הרי הוא עשה מעשה פשיעה, ועי"ז נעשה ההזיק, וא"כ צידד הגמ' דאולי במסור ג"כ, דעשה הפשיעה בעצמו, אף דנחשב ממונו המזיק, מ"מ יהי' שייך כאן תקנת נגזל.

(ח) מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא- כ' תוס' דאפי' אם יש עדים שהי' בו מרגניתא מבעיא לי', דשמא לא איבעי לי' לאסוקי אדעתא להאי, וכו'. וע' במלחמת (כו.-: בדפיו) שהאריך בענין זה אם אמרי' לא הוה לי' לאסוקי אדעתא, והעיר דלכאו' במזיק דשור לא אמרי' כן, אלא דאם פושע בשמירה, מה שהזיק הזיק, ואין חילוק אם דרכו של אנשים להניח איזה דבר באיזה דבר. וע"ש שכ' די"ל דכל הסוגיא הוא בענין תקנת ניזוק, ואם יש עדים שהיו שם כלים, ודאי יהי' חייב, אפי' אם אין הדרך להם להיות שם. עוד צידד לומר דדוקא במזיק של אש הוא (וע' בהסבר לזה בחי' ר' ארי' לייב [ע"ג]). אולם בתוס'

השומר ואף שבועתו ברור לו, וא"כ כבר נסתפק דאולי גנבו השומר, ולכן אינו דומה לגניבה ממש, ושפיר צריך קרא לרבותו לכפל.

(ד) **יצאו קרקעות שאינן מטלטלין - ע' בקובץ שעורים** (ב') שהעיר דמכאן נלמד דאין גניבה בקרקע, ולקמן (קי"ז) ילפי' מקרא אחרונא דאין גזילה בקרקע, ושם ר"א חולק. והוכיח מכאן דגניבה וגזילה דינים שונים יש להם, ואין יכולין ללמוד א' מהשני.

(ט) **יצאו קרקעות - הק' תוס'**, היכי שייכא גניבה בקרקע, ותי' או במשיג גבול, א"נ במחובר לקרקע, דטען שנגנבו לו ה' גפנים ונמצא שהוא גנבם. והק' **הקובץ שעורים** (ד'), כיון דתלשן תו לא הוי קרקע, וא"כ למה נתמעטו. ותי' דכיון דבשעת קבלת השמירה ה' קרקע, ולא חל עליו בההיא שעתא דין טט"ג, שוב לא יתחייב אח"כ אפי' כשנעשה תלוש, דדין זה להתחייב בכפירה ושבועה, צריך לחול עליו בשעה שנעשה שומר.

(טז) **יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות - כ' תוס' בסוכה** (לא). דמה דקרקע אינה נגזלת הוא משום דקרקע בחזקת בעלים עומדת. והק' הגליון הש"ס שם, הרי אמרי' דעבדים הוקשו לקרקעות ואינם נגזלים, ולמה, הרי העבדים ברשות גזלן הם, ובכה"ג אף קרקע נגזלת, וא"כ לכאור' צריך להיות גם עבדים נגזלים בכה"ג. ותי' **הקהלות יעקב** (מ"ג, א') דבאמת גם בעבדים יש לומר דעבד כל היכא דאי' ברשות בעלים אי', דהא העבד מוחזק בעצמו בכל מקום שהוא, ויד עבד כיד רבו, נמצא דהבעלים אכתי מוחזקים בהעבד. וע"ע שם מש"כ ליישב זה באו"א.

(ז) **יצא הקדש, רעהו כתיב - ע' בקובץ שעורים** (מא) שדייק מדברי הרמב"ם דהמיעוט דגונב מן ההקדש הוא רק מהכפל, אבל עדיין חייב קרן (וכ' דא"כ ה"ה לענין גונב מן הגנב, שג"כ נלמד מקרא זה [נאולם ע' בתוס' שהורפס בסג. דמשמע דבאמת אין דין הקדש נלמד מקרא זו, וא"כ י"ל דדין הקדש ודין גונב מן הגנב אין שייכים להדדי, וצ"ע בזה]). **אבל מרש"י** (לקמן ע"ח) דייק דגם מקרן פטור היכא דגונב מהקדש, ולכן כ' דה"ה לענין גונב מן

בעלים היכא שהוא אצל הגנב, ע' בקובץ **שעורים** (ח') שהביא מח' ראשונים בזה, דלדעת **בעל המאור** הביאור הוא משום דבפועל הוא מונע החפץ מהבעלים, ולדעת הרמב"ן הביאור משום הקניני גזילה, ואפי' אם נחית עכשיו להחזירו להבעלים, כל זמן שעדיין אצל הגנב, הרי יש לו הקניני גזילה והרי אינם נחשבים ברשות בעלים).

(יב) **אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל - ע' בקצות** (ל"ד, ג') דכ' שאף אין לו דין גנב או גזלן כלל, ואינו פסול לעדות (וכמש"כ הרמ"א שם [ז']), כיון דכבר נגנב מרשות בעלים.

(יג) **הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל - ע' באבן האזל** (גניבה ד', י') שהביא מה שהעיר המגיד **משנה**, למה צריך שבועה לחייב הטט"ג בכפל, הרי תיפוק לי' מיד שכפר ונעשה גנב. וכ' האבהא"ז, דאף אם אמרי' דעד השבועה עדיין חייב הוא לשלם להמפקיד, וא"כ לא נגמר גניבתו, מ"מ לאחר שנשבע, למה צריך חי' הקרא לומר דצריך לשלם כפל, הרי גנב גמור הוא. וכ' (בד"ה והכ"מ) לבאר דכיון דצריך שיהי' הגניבה מרשות בעלים כדי לחייב כפל, א"כ, כיון דמיד שהשומר גונב מרשות עצמו, א"כ אינו יכול להיות גנב ושומר בב"א, ולכן שוב לא הוי וגונב מבית האיש, וא"כ בלא חידוש הקרא דטט"ג, לא היינו אומרים דיהי' חייב כפל. ועפ"ז ביאר שי' **הראב"ד** (שם) דס"ל דהיכא דגנב שומר דבר המופקד אצלו, אינו חייב כפל, וע"פ הנ"ל הביאור הוא, דכיון דאינו גונב מבית האיש, פטור אם לא דטט"ג. ועוד כ' (בדעת הרמב"ם, דס"ל דשומר שגנב ממה שהופקד אצלו חייב כפל), דמה דאמר ר' ששת דהכופר בפקדון נעשה עליו גזלן וחייב באונסין, זהו נלמד מקרא דוכחש בה, דהיינו דאינו גזלן מסברא. וא"כ, אולי לא נתחדש בתורה אלא דגזלן הוא כלפי חיוב הקרן, אבל לחייבו בכפל לא ידענו. ועוד כ', דחלוק טט"ג משאר גנב, דבשאר גנב, בשעת הגניבה אין הבעלים יודעים כלום ממנו, משא"כ בטט"ג, הגם שאינו יודע שהשומר עצמו גנבו, מ"מ יודע שאין הפקדון אצל השומר בתורת שמירה, וודאי אין טענת

הגנוב יהי' פטור אף מקרן (וכמש"כ הקצות
[ל"ד, ג'] שהבאנו לעיל).

יח) **יצא הקדש, רעהו כתיב- הק' תוס'**, הא כבר
כתיב וגונב מבית האיש, ולא מבית הקדש,
וא"כ למה צריך רעהו למעט הקדש. וכ'
הרש"ש ליישב קו' תוס', דמרעהו למדים
דאין צריך לשלם הקדש, ומוגונב מבית
האיש למדים דגם אין משלם להבעלים
בכה"ג. וע' בחי' הגר"ח על הש"ס (רמ"ט)
שייטבו קו' תוס' ע"פ דברי הגר"ח דבקדשי
בדה"ב אופן קדושתו היינו שהוא "מוכרו"
לרשות הקדש, וממילא הקדושה חלה עליו.
משא"כ בקדושת הגוף, הוא עושה קדושת
הגוף על החפץ, והקדושה עושה אותה ממון
גבוה. ועפ"ז (ועל דרך הרש"ש) ביארו
דבקדשי בדה"ב אין שייך הפטור דוגונב,
דהא כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא אי',
ולכן באמת נגנב מבית בעליו. ולזה צריך
המיעוט דרעהו, דהא בבדה"ב הי' שייך
הכפל לרשות הקדש, ולכן מיעט התורה דאין
משלמים כפל להקדש. אבל בקדושת הגוף
אין שייך מיעוט זה, דהא שם הרי גזילת
החפץ בעצם מבעל הקרבן, וא"כ בלאו קרא
ה"א דמשלם להבעלים, ובזה אין שייך
המיעוט דרעהו. אבל אף דשלו הוא, מ"מ
כיון שיש עליו קדושת שמים, ממילא אי"ז
נחשב וגונב מבית האיש, דהא סכ"ס יש בו
קדושת שמים [וא"כ אי"ז שלו, וממילא אין שייך לומר דזהו
נגנב מבית האיש, ועדיין צ"ב קצת].